

GÜZEL SANATLAR VE SPOR LİSELERİNDE KULLANILAN BİREYSEL SES EĞİTİMİ DERS KİTABININ İŞLEVSELLİĞİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ¹

TEACHERS' VIEWS ABOUT THE FUNCTIONALITY OF THE VOCAL EDUCATION COURSE BOOK USED AT FINE ARTS AND SPORTS HIGH SCHOOLS

Gülşah BAŞARAN TANRIÖVER², Ebru TEMİZ³

Öz

Bu araştırmanın amacı, Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde 12. sınıfta kullanılmakta olan Bireysel Ses Eğitimi ders kitabının, öğretmenler açısından işlevselliğinin incelenmesidir. Araştırmanın evreni İç Anadolu bölgesinde yer alan Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri olup (12) örneklem için ise random tekniği ile İç Anadolu bölgesinde 6 Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi seçilmiştir. Araştırmada ele alınan problemlere ilişkin veriler anket tekniği kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmada 1 veri toplama aracı kullanılmıştır. Veri toplama aracı araştırmacı tarafından öğretmenler için hazırlanmış olup, kişisel bilgiler bölümü ve bunun dışında ders kitabının işlevselliğine yönelik hazırlanan bölüm olmak üzere iki alt bölümden meydana gelmiştir. Veri toplama aracının güvenilirlik katsayısı ön uygulama sonucunda (Cronbach Alpha), 80 olarak bulunmuştur. Veri toplama aracı araştırmacı tarafından uygulanarak verilere ulaşılmış, değerlendirilme aşamasından sonra bulgular yorumlanarak raporlaştırılmıştır. İstatistiksel çözümlenmeler için betimsel istatistiksel çözümlenme tekniklerinden yararlanılmıştır. Araştırmada, elde edilen bulgulara göre, öğretmenlerin bireysel ses eğitimi ders kitabını kısmen işlevsel buldukları sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi, Bireysel Ses Eğitimi, Bireysel Ses Eğitimi Öğretim Programı, Ders Kitabı, Öğretmen.*

Abstract

Purpose of this study is to examine the functionality of the vocal education course book used at fine arts and sports high schools at twelfth grade according to teachers. The universe of the study consists of the fine arts

¹ Bu çalışma 2011 yılında Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde yapılan aynı adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Niğde Üniversitesi, tanriover_gulsah@hotmail.com

³ Doç. Dr., Niğde Üniversitesi, varolebru@gmail.com

and sports high schools (12) and six fine arts and sports high schools were chosen as sample by using the random selection technique. Data related to the problems in the study was collected by using questionnaire technique. In the study one data collection tool was used. Data collection tool was developed by the researcher for the teachers and consists of two sections, personal data and the section prepared for the functionality of the course book. The reliability co-efficient of data collection tool (cronbach alpha) was found, 80 at the end of the pre-application. The data was collected by the application of the data collection tool by the researcher and after the evaluation phase it was reported. According to the data of the study the teachers found the vocal education course book functional in partly.

Keywords: Fine Arts And Sports High Schools, Personal Vocal Education, Personal Vocal Education Programme, Course Book, Teacher

1.GİRİŞ

İnsan sesinin, temelde konuşma ve anlaşma için doğuştan var olan bir olgu olduğu söylenebilir. İnsanın doğuştan getirdiği bir özellik olan ve diğer insanlarla iletişim aracı olarak kullandığı sesi, müzikal anlamda kullandığı en doğal çalgıdır. İnsan sesinin, solunumla hava, titreşimle ses üreten ve sesi vücut boşluklarında yansıtarak düzenleyen organların birbirini tamamlayan işlevleri sonucunda oluştuğu ifade edilebilir.

İnsan sesinin geçmişi çalgılardan eskiye uzanır. Tarih öncesi toplumlarda şarkı vardır fakat çalgı yoktur. Müzik şarkı söylemekle başlamıştır, İnsanoğlu hayatının her döneminde sesini aralıksız kullanmış, sesini fark edip çıkardığı belli belirsiz seslerle iletişim kurmuş ve duygularını anlatmak için tekrarladığı küçük ritimli seslerle müzik yapmıştır. Böylece şarkı söylemeye başlarken müziği de yaratmaya başlamıştır. Asırlar boyunca devam eden bu süreçte insan sesi doğal çalgı olarak kabul edilerek şarkı söyleme teknikleri oluşmuştur. Zaman içerisinde ses teknikleri gelişmiş çeşitlenmiş şarkı söyleme sanatı doğmuştur. (Say, 2006:167)

İnsanoğlu kendi sesini kullanabilmeyi, nesnelere birbirine vurup ses yaratabilmeyi ve hayvan kemiklerini üfleyip sesini gürleştirmeyi başardığında müzikte tarihini yazmaya başlamıştır. İlk çalgı insanın kendi sesidir (İlyasoğlu, 2001:1). İnsan sesi, "İnsanda ses tellerinin bir sinirsel uyarı hareketiyle titreşmesine bağlı olarak gırtlak tarafından üretilen sestir" (Töreyn, 2008,s.31). İnsan sesi müzik yapmaya yarayan diğer araçların oluşturmadığı çeşitli renklerin tümünü içeren bir yapıya sahiptir. (M.E.B Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Bireysel Ses Eğitimi Öğretim Programı, 2008:8)

İnsan sesinin müziğin oluşması için temel hazırladığı, konuşma ve şarkı söylemede etkili bir yapıya sahip olabilmesi için belirli bir eğitimden geçmesinin gerekli ve önemli olduğu söylenebilir. Sesini konuşmak ve müzik yapmak gibi iki önemli alanda kullanan insan için ses eğitimi, vazgeçilmez bir unsur olarak ifade edilebilir. Ses eğitimi "Bireyin sesini konuşurken veya şarkı söylerken anatomik ve fizyolojik yapı özelliklerine uygun olarak kullanabilmesi için gereken davranışların kazandırıldığı, önceden saptanmış ilke ve yöntemlerle, planlanan hedeflere yönelik olarak uygulanan planlı, programlı bir eğitim sürecidir"(Töreyn, 2008:82).

Ayrıca ses eğitimi, bireyin konuşma ve şarkı söyleme ile ilgili davranışlarında gırtlığın doğallığını ve sağlığını koruyarak, aynı zamanda seslendirilecek olan eserin dil ve müzik özellikleri göz önünde bulundurularak olumlu değişiklikleri oluşturma sürecidir. (Kartal, 2007:59) Ses eğitiminin diğer müzik dalları

gibi kesin bir yanı yoktur. Kişiden kişiye ve öğretmenden öğretmene değişebilen soyut bir eğitim şeklidir (Kolçak, 2008).

Ses eğitimi ile ilgili yapılan bütün tanımlara bakıldığında, insanın müzik yapmada en etkili aracı olan sesin, müzik eğitiminin genel kapsamında, çeşitli anatomik ve yapı özelliklerine uygun, teknik ve müziksel duyarlılık içinde, doğru, güzel ve etkili kavramlarını tamamlayan bir eğitilme şekli olması gerektiğinin, vurgulandığı söylenebilir. Ayrıca tanımların hepsinin bireysel ses eğitimine değişik katkılar sağladığı, ortak yönleri bulunduğu ve aynı zamanda küçük farklılıklar gösterdiği düşünülmektedir. Ülkemizde müzik eğitimi alanındaki ihtiyaçlar doğrultusunda mesleki müzik eğitimi alanına temel oluşturmak üzere Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri 1989 yılında İstanbul'da kurulmuştur. Türkiye de müzik eğitimi alanında önemli adımlardan biri olduğu söylenebilir. (Tanrıöver, 2011:3,12-13)

Müzik eğitiminde önemli kurumlardan biri olan ve orta öğretimden sonra gençlerin müzik eğitimi almaya başladığı, Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde dersler müfredatta bulunan çeşitli öğretim programları ile öğrencilere aktarılmaya çalışılmaktadır. Bu öğretim programlarından biriside Bireysel Ses Eğitimi dersi öğretim programıdır. Bireysel Ses Eğitimi dersi açısından bakıldığında; bu ders bireyin, eleştirel ve yaratıcı düşüncelerini kullanmayı, araştırmayı ve sorgulamayı, iletişim kurma ve problem çözme becerilerini geliştirmeyi, bilgi ve teknoloji alını müziksel yeteneği ile birleştirmeyi öğreten ve büyük ölçüde müzik eğitimi alanında bireyleri yönlendirmeyi amaçlayan bir eğitimdir. (M.E.B. Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Bireysel Ses Eğitimi Öğretim Programı, 2006: 5)

Öğrencilere mesleki eğitim doğrultusunda sanatsal davranışları kazandırmayı amaçlayan Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde, geniş bir boyutta yer alan müziğin çeşitli alanlarının, Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinin amaçlarına uygun verilmesinin sağlandığı ve bu alanlardan biri olan ses eğitiminin, 14–18 yaş grubundaki öğrencilerin, sanatsal gelişimlerine önemli katkıda bulunduğu düşünülebilir. Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri'nin amaçları doğrultusunda, ders olarak okutulan Bireysel Ses Eğitimi'nin bu amaçlara yönelik bir yönlendirme sağladığı, öğrencinin ses değişimi, gelişimi ve eğitimi açısından büyük önem taşıdığı söylenebilir. Bu açıdan Bireysel Ses Eğitimi dersinde okutulan, Milli Eğitim bakanlığının yayınladığı, Bireysel Ses Eğitimi Ders Kitabının derslerde kullanım durumu önem taşımaktadır.

1.1.Problem Cümlesi

Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri'nde kullanılan bireysel ses eğitimi ders kitabının işlevselliği hakkında öğretmen görüşleri nelerdir?

1.1.1. Alt problemler

1-Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri'nde bireysel ses eğitimi dersini yürüten öğretmenlere ilişkin kişisel bilgiler nelerdir?

2-Öğretmenlerin bireysel ses eğitimi ders kitabının işlevselliğine ilişkin görüşleri nelerdir?

1.2.Amaç ve Önem

Bu araştırmanın amacı, Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde Bireysel Ses Eğitimi kitabının, işlevselliği hakkında öğretmen görüşlerini belirlemektir. Yine bu belirleme ile Bireysel Ses Eğitimi Dersi Öğretim Programının amaç

ve ilkeleri doğrultusunda Bireysel Ses Eğitimi ders kitabının, uygulamada öğretmen açısından, Bireysel Ses Eğitimi dersinde kullanılabilir olup olmadığının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Yine bu araştırma, Bireysel Ses Eğitimi ders kitabının ayrıntılı bir şekilde incelenmesi, öğretim programının daha verimli olmasına katkı sağlamak amacı ile öğretmen görüşlerinin ilk kez değerlendirilmesi açısından önemlidir.

1.3.Sayıtlar

Bu araştırma; seçilen yöntem ve kullanılan veri toplama araçlarının, araştırmanın amacına, konusuna ve problem çözümüne uygun olduğu, veri toplama aracı olarak hazırlanan anketin, geçerli ve güvenilir olduğu, seçilen örneklemin evreni temsil edecek nitelikte olduğu, sayıtlarına dayanmaktadır.

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırma; İç Anadolu Bölgesi'nde eğitim veren ve rastgele seçilen 6 Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi (Niğde, Aksaray, Kayseri, Eskişehir, Konya, Ankara) ve bu liselerin bireysel ses eğitimi öğretmenleri ile sınırlıdır.

2. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın niteliği, evren ve örnekleme, araştırma sırasında verileri toplamada kullanılan araçlar ve araçların geliştirilmesi, verilerin toplanması, toplanan verilerin çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel yöntem ve teknikler ile araştırmanın amacına ulaşabilmesi açısından geçerli ve güvenilir sonuçların elde edilebilmesi için yapılan çalışmalar ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

2.1. Araştırma Niteliği

Bu araştırma “betimsel araştırma” niteliğindedir. Araştırmada tarama modeli kullanılarak ilgili literatür taranmıştır. Yine araştırmanın veri toplama aracının hazırlanmasında ve yapılandırılabilmesinde gerekli durumlarda uzman görüşlerine başvurulmuştur.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni belirlenirken İç Anadolu Bölgesindeki Anadolu Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri araştırılmış, araştırmanın evreni olarak, İç Anadolu Bölgesindeki Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri (toplam 12 lise) belirlenmiştir. Örneklemi ise, Lisesi random tekniği ile seçilen 6 Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi ve bu liselerde görev yapan Bireysel Ses Eğitimi Öğretmenleri oluşturmuştur.

2.3. Veri Toplama Teknikleri

Araştırma verilerinin toplanması aşamasında öncelikle ilgili literatüre ilişkin tarama yapılmıştır. Tarama sonrası yapılandırılan veri toplama araçları araştırmacı tarafından uygulanmış ve elde edilen verilerin istatistiksel analizler tablo haline getirilerek yorumlanması yapılmıştır.

2.4 Veri Toplama Araçları

Bireysel Ses Eğitimi Dersi Öğretim Programının ilke ve amaçları doğrultusunda araştırma verilerinin toplanmasında kullanılan ölçme aracı araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Ölçme aracı kişisel bilgiler bölümü ile bireysel ses eğitimi ders kitabının işlevselliğinin belirlenmesine yönelik 16 maddeden meydana gelmektedir. Aracın güvenilirlik katsayısı ise ön uygulama sonrasında 0, 80 olarak belirlenmiştir.

2.5. Verilerin Analizi

Araştırmanın genel amacı ve ana problem çerçevesinde cevap aranan alt probleme yönelik olarak toplanan veriler, bilgisayara aktarılarak istatistiksel çözümler için SPSS 16 istatistik paket programından yararlanılmıştır. Veri çözümlemede betimsel istatistik teknikleri (frekans, yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma) kullanılmış ve istatistiksel analizler tablolaştırılarak yorumlanması yapılmıştır.

Beş dereceli likert tipi ölçme aracı olarak geliştirilen anketin verilerinin yorumlanmasında kullanılan puan aralığı aşağıda verilmiştir.

Aralık	Derecelendirme
1,00-1,79	hiç
1,80-2,59	az
2,60-3,39	kısmen
3,40-4,19	büyük ölçüde
4,20-5,00	tamamen

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, araştırmanın alt problemlerine ilişkin verilerin istatistiksel olarak çözümlenmesiyle elde edilen bulgular ve bu bulgulara ilişkin yorumlar yer almaktadır.

Araştırma bulgularının veriliş kurgusu alt problemlerin sırasına göre yapılmıştır. Her alt problem başlık haline getirilmiş, önce o alt probleme yönelik olarak elde edilen bulgular tablo halinde verilmiş ve sonra bulguların sözel açıklamaları yapılarak yorumlar yer almıştır.

Güzel Sanatlar Ve Spor Liselerinde Bireysel Ses Eğitimi Dersini Yürüten Öğretmenlerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular Ve Yorumlar

Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde Bireysel Ses Eğitimi dersini yürüten öğretmenlerin kişisel bilgilerine ilişkin olarak elde edilen bulgular Tablo 1 ve Tablo 2 ve Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 1 Bireysel Ses Eğitimi Öğretmenlerinin Kadrolu Olma Durumu

Kadro	f	%
Evet	3	50
Hayır	3	50
Toplam	6	100

Tablo 1.’de Bireysel Ses Eğitimi dersi öğretmenlerinin kadrolu olma durumu araştırılmış ve örneklemdaki öğretmenlerin 3 tanesinin kadrolu, diğer 3’ünün ise kadrosuz olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bulguya göre, örneklemdaki öğretmenlerin yarısı kadrolu bireysel ses eğitimi öğretmeni olarak, diğer yarısı ise farklı branşlardan görevlendirmeli olarak çalışmaktadır.

Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde Bireysel Ses Eğitimi dersini yürüten öğretmenlerin mesleki kıdemleri ve dersi yürütme sürelerine ilişkin olarak elde edilen bulgular Tablo 2 ve 3’de verilmiştir.

Tablo 2 Bireysel Ses Eğitimi Dersini Yürüten Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Durumu

Kıdem	f	%
1-5 yıl	1	16,7
6-10 yıl	2	33,3
11-15 yıl	1	16,7
15 ve üzeri yıl	2	33,3
Toplam	6	100

Tablo 2'ye göre örneklemdaki öğretmenler mesleki kıdem bakımından en çok 6-10 ve 15 ve üzeri yıllar arasında dağılım göstermişlerdir.

Tablo 3 Bireysel Ses Eğitimi Dersini Yürüten Öğretmenlerin Yıl Bakımından Dersi Yürütme Durumu

Yıl	f	%
1	1	16,7
2	2	33,3
3	1	16,7
4	2	33,3
Toplam	6	100

Tablo 3.'de Bireysel Ses Eğitimi dersini yürüten öğretmenlerin yıl bakımından dersi yürütme durumuna ilişkin bulgular incelendiğinde, örneklemdaki öğretmenlerin en çok 2 ve 4 yıldır bu dersi yürüttükleri görülmektedir.

Öğretmenlerin Bireysel Ses Eğitimi Ders Kitabının İşlevselliği İle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular Ve Yorumlar

Öğretmenlerin bireysel ses eğitimi ders kitabının işlevselliği ile ilgili görüşlerine ilişkin bulgular Tablo 4'de yer almaktadır.

Tablo 4

Sorular	\bar{x}	S
Bireysel ses eğitimi ders kitabının genel içeriğinin bireysel ses eğitimi öğretim programının temel yaklaşımına uygunluğu	2,66	0,81
Bireysel ses eğitimi ders kitabının genel içeriğinin bireysel ses eğitimi öğretim programının genel amaçlarına uygunluğu	3,00	0,63
Bireysel ses eğitimi ders kitabının genel içeriğinin öğretim programının yapısında yer alan temel becerilerin kazandırılmasına uygunluğu	3,00	0,63
Bireysel ses eğitimi ders kitabının genel içeriğinin bireysel ses eğitimi öğretim programının yapısında yer alan değerler ve tutumların kazandırılmasına uygunluğu	2,83	0,75
Bireysel ses eğitimi ders kitabının genel içeriğindeki konuların bireysel ses eğitimi öğretim programındaki ders işleniş sırasına göre belirlenmesi	2,66	1,36
Bireysel ses eğitimi ders kitabının genel içeriğindeki kitabımızı tanıyalım bölümünün kitaba ait bilgilere ulaşmak açısından yeterli olup olmadığı	3,50	1,37
Bireysel ses eğitimi ders kitabında ünite sayısının bireysel ses eğitimi öğretim programının amacına uygun uygulanması açısından yeterliliği	2,66	1,50
Bireysel ses eğitimi ders kitabında üniteler kapsamında belirlenen konuların bireysel ses eğitimi öğretim programının amaçlarına uygunluğu	2,83	0,75
Bireysel ses eğitimi ders kitabında üniteler kapsamında belirlenen konuların programa uygun olarak ayrıntılı biçimde işlenip işlenmediği	2,33	1,03
Bireysel ses eğitimi ders kitabının genel içeriğinde yer alan hazırlık çalışmalarının ünitelerin işlenmesinde temel oluşturacak biçimde hazırlanıp hazırlanmadığı	2,83	1,16
Bireysel ses eğitimi ders kitabında, üniteler içerisinde yer alan etkinliklerin, konuların öğrenilmesinde yardımcı olup olmadığı	2,66	1,36

Bireysel ses eğitimi ders kitabında üniteler içerisinde yer alan etkinliklerin, öğrenci açısından gerçekleştirilmeye uygun olma durumu	2,66	1,36
Bireysel ses eğitimi ders kitabının genel içeriğinde belirlenen ve isimleri verilen bütün eserlere ve kayıtlara ulaşmanın mümkün olup olmadığı	2,66	1,21

Tablo 4 incelendiğinde, öğretmenlere bireysel ses eğitimi ders kitabının işlevselliğine ilişkin on üç soru sorulduğu ve öğretmenlerin kendilerine sorulan bütün sorularda kısmen cevabını verdikleri görülmektedir. Sorularda öğretim programının temel yaklaşımına uygunluk, temel becerilerin kazandırılması, içerik sıralaması ve işleniş, kaynaklara ulaşma gibi pek çok nokta belirtilmesine rağmen, kitabın herhangi bir özelliği öğretmenler tarafından ön planda ya da yeterli görülmemektedir. Bu durum bireysel ses eğitimi ders kitabının öğretmenler tarafından tercih edilmediği ya da kullanılmadığını ifade edebilir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bireysel ses eğitimi ders kitabının işlevselliği hakkında öğretmen görüşlerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri'nde bireysel ses eğitimi dersini yürüten öğretmenlerin yarısının kadrosuz olduğu, öğretmenlerin mesleki kıdem durumunun, en çok 6-10 ve 15 yılları arasında dağılım gösterdiği, öğretmenlerin en çok 2 ve 4 yıldır bireysel ses eğitimi dersini yürüttükleri,

Bireysel ses eğitimi ders kitabı içeriği, bireysel ses eğitimi dersi öğretim programı temel yaklaşımına, genel amaçlarına, temel becerilerin kazandırılması ve programın yapısında yer alan değerler ve tutumların kazandırılması durumuna kısmen uygun olduğu, bireysel ses eğitimi ders kitabının genel içeriğindeki konuların kısmen bireysel ses eğitimi dersi öğretim programı ders işleniş sırasına göre belirlendiği, bireysel ses eğitimi ders kitabının genel içeriğindeki ünite sayısının, bireysel ses eğitimi dersi öğretim programı amaçlarına uygun olarak uygulanmasında kısmen yeterli olduğu, bireysel ses eğitimi ders kitabının genel içeriğindeki konuların bireysel ses eğitimi dersi öğretim programı amaçlarına kısmen uygun olduğu, bireysel ses eğitimi ders kitabında üniteler kapsamında belirlenen konuların, bireysel ses eğitimi dersi öğretim programı amaçları doğrultusunda kısmen ayrıntılı biçimde işlendiği, bireysel ses eğitimi ders kitabında üniteler içerisinde yer alan hazırlık çalışmaları bölümünün, ünitelerin işlenmesine temel oluşturacak biçimde kısmen hazırlandığı, bireysel ses eğitimi ders kitabında üniteler içerisinde yer alan etkinliklerin, konuların öğrenilmesinde kısmen yardımcı olduğu, bireysel ses eğitimi ders kitabının genel içeriğinde belirlenen ve isimleri verilen bütün eserler ve kayıtlara ulaşmanın kısmen mümkün olduğu, bireysel ses eğitimi ders kitabının genel içeriğindeki kitabımızı tanıyalım bölümünün, kitaba ait genel bilgilere ulaşmak açısından büyük ölçüde yeterli olduğu, bireysel ses eğitimi ders kitabında, üniteler kapsamında belirlenen konuların, bireysel ses eğitimi dersi öğretim programı amaçları doğrultusunda kısmen ayrıntılı biçimde işlendiği sonucuna varılmıştır.

Araştırma sonuçları doğrultusunda;

Bireysel ses eğitimi ders kitabı, bu dersi veren ve derste eğitim materyali olarak kullanan öğretmenlerce kısmen işlevsel bulunduğu için, bireysel ses eğitimi ders kitabının yeniden gözden geçirilmesi, yapılandırılması, öğretmenlerden kitabın uygulanışına ilişkin dönüt alınması önerilebilir. Bireysel ses eğitimi ders kitabı repertuar bölümünün çeşitlendirilmesi eğitim ve öğretimin amacına ulaşabilmesi açısından önemli bir husustur.

Ülke genelinde bireysel ses eğitimi ders kitabının Güzel Sanatlar Liseleri'nde ne derece kullanıldığı ve materyal olarak faydalanılma düzeyine ilişkin yeni araştırmalar yapılmalıdır.

5. KAYNAKÇA

Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Bireysel Ses Eğitimi Öğretim Programı. (2008).M.E. B Ortaöğretim Genel Müdürlüğü. Ankara: M.E.B Yayınları.

Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Bireysel Ses Eğitimi Öğretim Programı. (2006). M.E. B Ortaöğretim Genel Müdürlüğü. Ankara: M.E.B Yayınları.

İlyasoğlu, Evin (2001), *Zaman İçinde Müzik*, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Kolçak, Olcay (2008), *Ses Eğitimi ve Şarkı Sanatı*, Esin Yayınevi, Ankara.

Kartal, Mustafa (2007), *Ses Teknikleri*, Sistem Yayıncılık, İstanbul.

Say, Ahmet (2006), *Müziğin Kitabı*, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara.

Tanrıöver, Başaran Gülşah (2011), *Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde Bireysel Ses Eğitimi Ders Kitabının Öğrenci ve Öğretmen Açısından İşlevselliğinin İncelenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

Töreyn, Ayşe Meral (2008), *Ses Eğitimi Temel Kavramlar-İlkeler-Yöntemler*, Söz kesen Matbaacılık, Ankara.